

Sitran vaikuttavuusarvioinnin toteutus ja tuloksia

KESTÄVÄN HYVINVOINNIN TAVOITTEIDEN ARVIOINTI

Katri Vataja

Johtava asiantuntija, vaikuttavuusarviointi

katri.vataja@sitra.fi

@katrivataja

Esityksen rakenne

- 1 Sitra – Suomalaisten tulevaisuustalo
- 2 Vaikuttavuusarvioinnin periaatteet ja tavoitteet
- 3 Vaikuttavuusarviointien toteutus
- 4 Tuloksia ja havaintoja arvioinneista
- 5 Keskustelua yhtymäkohdista Agenda 2030 -tavoitteiden arviointiin

Lahja Suomelle

Eduskunta perusti Sitran
lahjaksi 50-vuotiaalle
itsenäiselle Suomelle.

Tehtäväksi julkiselle
tulevaisuustalolle annettiin
huomisen menestyvän
Suomen rakentaminen.

Vuosi oli 1967.

SITRA

5 tärkeää Sitrasta

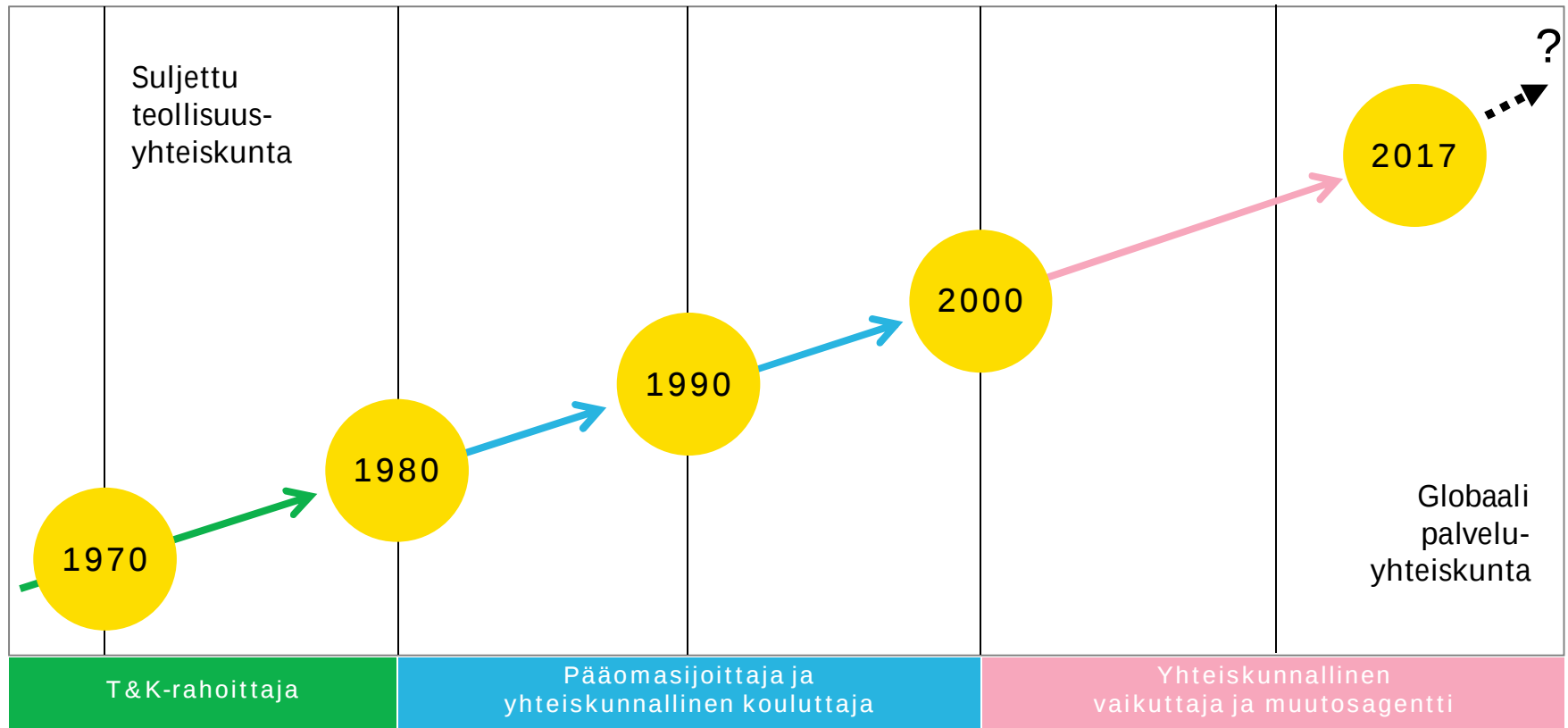
1. Eduskunnan lahja 50-vuotiaalle Suomelle.
2. Riippumaton tulevaisuustalo: ennakoija, herättelijä, visionääri, kehittäjä, kokeilija, yhteistyökumppani, kouluttaja ja verkottaja.
3. Toiminta rahoitetaan peruspääoman ja sijoitusten tuotoilla.
4. Vuodesta 2011 toimintaa on ohjannut visio Suomesta, joka menestyy kestävän hyvinvoinnin edelläkävijänä. Uusi visiomme on Hyvinvoinnin seuraavasta erä.
5. Tulevaisuustyötä tehdään kolmessa teemassa, 6 avainalueella ja kymmenissä hankkeissa.

+1 erittäin tärkeä

Tulevaisuustyö on yhteistyötä!

Sitra tulevaisuustalona

SITRAN VAIKUTTAVUUSARVIOINNIN PERIAATTEET JA TAVOITTEET

Arviointi kohdistuu Sitran vaikuttavuustavoitteisiin

Vaikuttavuustavoitteiden sisällöt kuvattu on Visio Suomelle - julkaisussa:

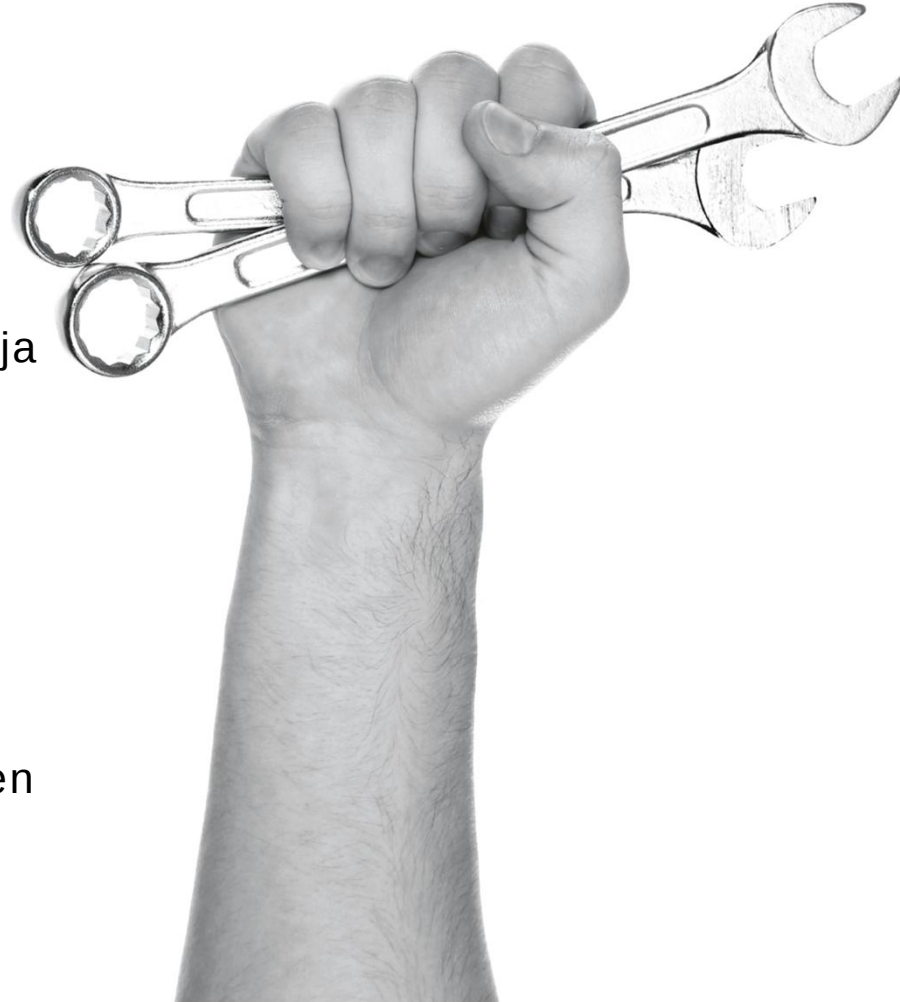
http://www.sitra.fi/julkaisut/muut/Visio_Suomelle.pdf

YHTEISKUNNALLINEN VAIKUTTAVUUS

Vaikuttavuus ymmärretään positiivisina ja negatiivisina, ensisijaisena tai toissijaisina pitkän aikavälin vaikutuksina, jotka on tuotettu jonkin kehittämisintervention tai muun tavoitteellisen toiminnan tuloksena, joko suoraan tai epäsuorasti, tarkoituksellisesti tai tahattomasti (OECD-DAC Glossary, 2002).

Arviointia ohjaavia periaatteita

- Luotettavuus, vastuullisuus ja avoimuus
- Vaikuttavuuden aikajänne ja Sitran tulevaisuusorientaatio
- Ymmärrys Sitran toimintaympäristöstä ja systeemisen muutoksen luonteesta
- Fokus Sitran kontribuutioon
- Menetelmällinen moninaisuus ja tarkoituksenmukaisuus
- Arvioinnin hyödynnettävyys ja oppiminen & kehittämisorientaatio

Sitran vaikuttavuusarvioinnin tavoitteet

1

Tuottaa luotettavaa, korkealaatuista ja riippumatonta tietoa Sitran omistajille, hallitukselle ja hallintoneuvostolle, toiminnan tuloksellisuudesta siinä tehtävässä, jota se on määrätty tekemään.

2

Tukea Sitran strategista johtamista, toiminnan ohjaamista ja kehittämistä. Arvioinnin hyödyntämisen kannalta on olennaista mahdollistaa oppiminen prosessin eri vaiheissa ja varmistaa, että arvioinnista on takaisinkytkentä toimintaan.

3

Tuottaa tietoa vaikuttavuutta edistävästä keinoista ja luoda siten ymmärrystä kestävästä hyvinvoinnin menestystekijöistä. Arvioinnilla tuetaan avoimuutta, läpinäkyvyyttä ja vuorovaikutusta sidosryhmien ja laajemmin julkisen keskustelun suuntaan.

Mihin kysymyksiin arviointi vastaa?

1

Vaikuttavuustavoitteen edistyminen yhteiskunnassa:

Missä määrin vaikuttavuustavoitteen sisältöalueissa on tapahtunut kehitystä ja millaisen (myös muun Sitran) toiminnan seurauksena? Miltä onnistuminen näyttää, Suomessa ja kansainvälisesti? Millaisia toimia ja edellytyksiä tarvitaan jatkossa kestäväen hyvinvoinnin edistämiseksi?

2

Sitran kontribuutio:

Miten Sitra on edistänyt vaikuttavuustavoitteen toteutumista? Millaisten polkujen ja mekanismien, toimintamallien ja kumppanuuksien välityksellä vaikuttavuus on syntynyt, ja mitkä tekijät vaikuttavuutta ovat estäneet tai hidastaneet? Mikä on ollut Sitran rooli ja merkitys systeemisten muutosten ja uudistusten edistämisessä?

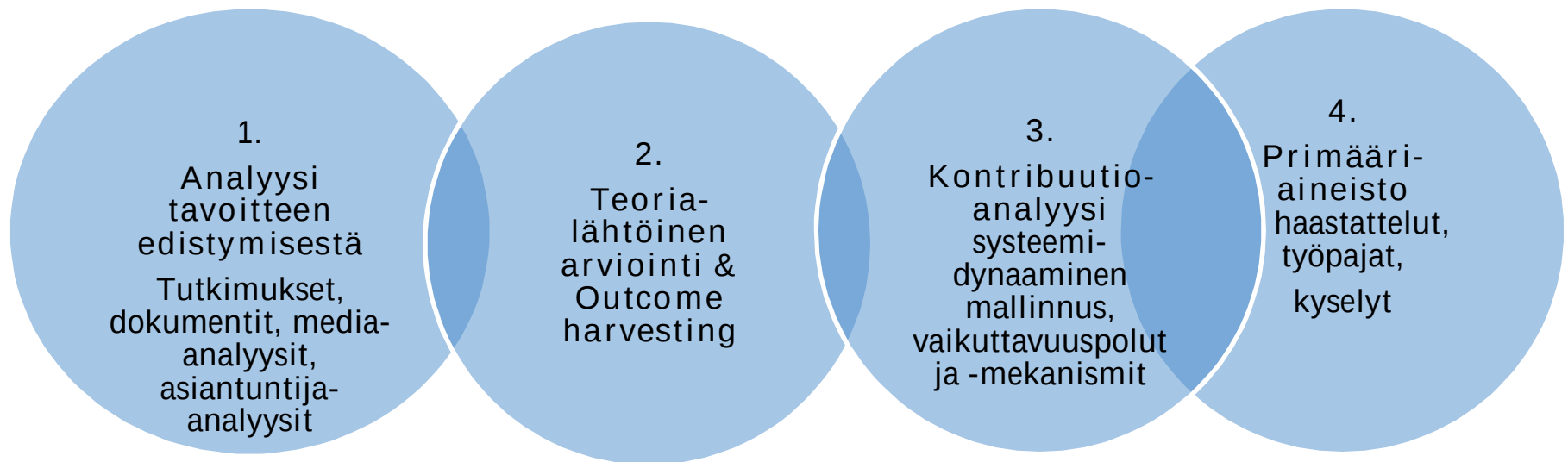
3

Sitran strategisten valintojen onnistuminen:

Onko tavoitteiden asettaminen onnistunut ja valinnat oikeita suhteessa tavoiteltuun vaikuttavuuteen? Edistääkö projektien kokonaisuus tavoiteltua vaikuttavuutta?

VAIKUTTAVUUSARVIOINTIEN TOTEUTUS

Miten arvioida vaikuttavuutta, kun toimintaympäristö on kompleksinen ja muutokset systeemisiä?

TULOKSIA JA HAVAINTOJA
ARVIOINNEISTA

SITRA

Mitä vaikuttavuusarvioinnit tuottivat?

- 1 Analyysi vaikuttavuustavoitteen edistymisestä ja nykytilasta suomalaisessa yhteiskunnassa (ml. muutokset hyvinvointipolitiikassa ja elinkeino- ja innovaatiopolitiikassa) sekä ennakoivaa tietoa kehityssuunnista ja - tarpeista.
- 2 Tietoa Sitran kontribuutiosta ja merkityksestä vaikuttavuustavoitteen edistymisessä. Kuvaukset ja mallit Sitran vaikuttavuuden keinoista, poluista ja mekanismeista (vaikuttavuuslogiikka).
- 3 Arviointia strategisten valintojen onnistumisesta (ts. tehdäänkö oikeita asioita)
- 4 Toimintasuosituksia vaikuttavuustavoitteen edistämiseksi.
- 5 Suosituksia Sitran strategiseen ja operatiiviseen johtamiseen liittyen.

HYVINVOINNIN VAUHDITTAJA

Tuloksia Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti -
vaikuttavuustavoitteen arvioinnista

SITRA

Edistys Hyvinvointiin tartutaan kokonaisvaltaisesti – vaikuttavuustavoitteessa

- Laaja-alaisen hyvinvointikäsitykseen perustuva ajattelu ja politiikkatoimien paradigma ei ole Suomessa merkittävästi muuttunut 2010-luvulla. Yhteiskuntapoliittinen keskustelu hyvinvointivaltion uudistamisessa painottunut talouskeskusteluun.
- Onnellisuuteen, koettuun hyvinvointiin ja elämään tyytyväisyyteen liittyvä tutkimus on voimakkaasti lisääntynyt. Tähän Sitralla on ollut myös vaikutusta.
- Yksilöllisten palvelujen edistäminen on Suomessa keskittynyt 2010-luvulla erityisryhmien hyvinvointipalvelujen kehittämiseen sekä asiakaslähtöisyyden vahvistamiseen.
- Yksilön vastuun korostuminen ei juurikaan ole näkynyt julkisessa tai poliittisessa keskustelussa.
- Tarvitaan keskustelun herättämistä toimeenpanokelpoisista politiikkatoimista tai muista toimista, jolla tuetaan yhtä aikaa koetun hyvinvoinnin ja talouden kasvua ekologisesti kestäväällä tavalla ja niukoissa tilanteissa.

Sitran strategisten valintojen onnistuminen

- Sitran hyvinvointiajatteluun liittyvät tavoitteet ovat olleet kunnianhimoisia.
- Sitra on ollut edelläkävijä hyvinvointiajattelun muutoksessa.
- Tavoiteltu vaikuttavuus onkin syntynyt erityisesti luomalla muille toimijoille toimintamahdollisuuksia.
- Kokonaisuutena tarkastellen Sitran valinnat ovat olleet onnistuneita ja niitä pidetään keskeisten sidosryhmien keskuudessa ajankohtaisina ja tärkeinä.
- Sitra on onnistunut joissakin kohdin nostamaan keskustelua koettua hyvinvointia ja ymmärrystä hyvinvoinnin taustatekijöistä.
- Sitran on tehnyt jonkin verran uusia avauksia yksilön vastuun korostamiseksi hyvinvoinnistaan, esimerkiksi valinnanvapauskokeilujen muodossa. Näitä kuitenkin tarvitaan lisää.

Sitran kontribuutio

Muutoksen kiihdyttäjä, erityisesti muutoksen ja kehittämistyön alkuvaiheen nopeuttajana.

Julkisen sektorin vauhdittaja. Sitran mukana olo vahvistaa ja lisää toimijoiden omaa kehittämispanostusta.

Uskottava kumppani kehittämistyöhön tuomalla siihen mukaan omat resurssit, yhteistyöverkoston sekä maineen.

Poliittiseen päätöksentekoon vaikuttaja. Sitralla on kyky nostaa asioita poliittisen päätöksenteon agendalle.

Sitralla on kyky nostaa asioita poliittisen päätöksenteon agendalle.

Sitran tärkeimmät vaikuttavuuden mekanismit

Strateginen kumppanuus ja yhteistyö koetaan Sitran vaikuttavimmaksi mekanismiksi.

Hajaantuneen toimijakentän yhteen tuominen (törmäyttäminen) sekä pienten toimijoiden yhteen kokoaminen

Ajatusten tuominen ”ulkopuolelta sisään” on lähes aina osa Sitran toimintaa.

Epäsuora vaikuttamistyö, jota tehdään omissa ja muiden järjestämissä tilaisuuksissa.

TALOUDEN MUUTOSAJURI

Tuloksia Talous uudistavaksi ja yhteisölliseksi –vaikuttavuustavoitteen arvioinnista

Edistys Talous uudistavaksi ja yhteisölliseksi -vaikuttavuustavoitteessa

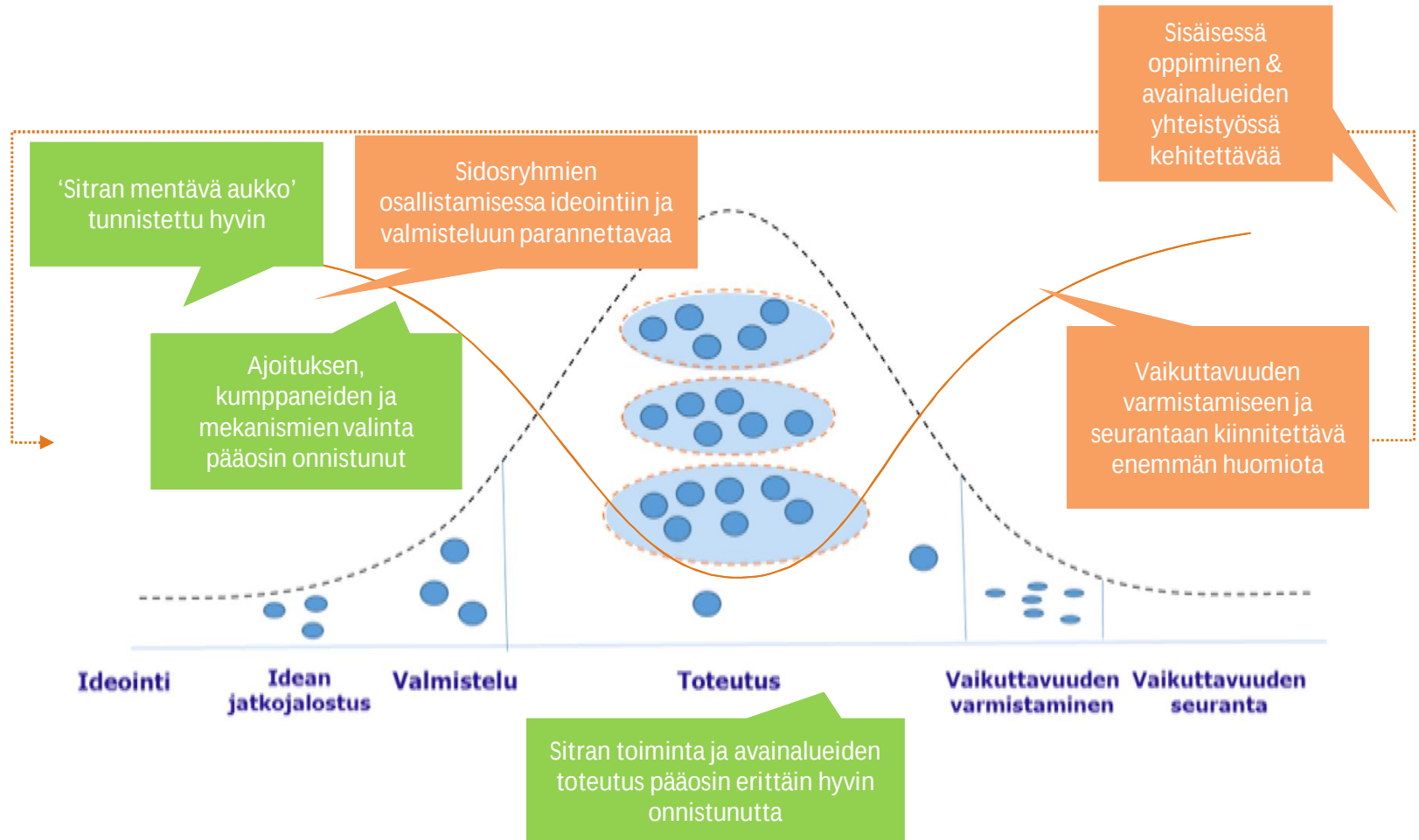
- Vaikuttavuustavoitteen sisältöalueissa on tapahtunut selvää kehitystä.
- Kiertotalous, kokeilut ja vaikuttavuusinvestoiminen ovat esimerkkejä alueista, joissa on tapahtunut konkreettista muutosta yhteiskunnan eri tasoilla ja ulottuvuuksissa. Ne ovat myös sisältöalueita, joissa Suomi on ollut kansainvälisesti esillä edelläkävijämaana.
- Ekosysteemien kehittämisen ja PPP-yhteistyön näkökulma on ollut vahvasti esillä erilaisissa elinkeinopoliittisissa linjauksissa parin viime vuoden aikana.
- Kansainväliset vaikuttavuusinvestoimisen markkinat kasvaneet nopeasti. Suomessa käsite ja toimintatapa edelleen hyvin uusia ja vähitellen vakiintumassa.
- Kestävyys talouteen liittyvässä päätöksenteossa on edistystä erityisesti ympäristöön liittyvien tavoitteiden osalta.
- Kiertotalouden liiketoimintaekosysteemin rakentuminen on vielä varhaisessa vaiheessa. Viime vuosina on perustettu useita kiertotalouden yhteistyöalustoja ja tutkimushankkeita.

Sitran strategiset valinnat

- Sitran katsotaan pääsääntöisesti tekevän oikeita asioita, oikealla tavalla ja oikeaan aikaan.
- Sitran valitsemat tavoitteet (eri tasoilla), ajoitukset toiminnalle sekä valitut keinot niiden edistämiseksi on koettu relevanteiksi suhteessa tavoiteltuun vaikuttavuuteen.

Vaikuttavuuden rakentuminen Sitran projekteissa

Alkuperäinen kuvio Sitran oma näkemys. Oranssilla värillä kuvattu arviointitiimin näkemys kehittämiskohteista. Vihreällä kuvattu näkemys onnistumisista.

Sitran kontribuutio

Sense making. Esim. vaikuttavuusinvestoimisen, PPP-yhteistyön ja kiertotalouden mallien kehittäminen, sanoittaminen ja jäsentäminen

Yhteiskunnallisen keskustelun käynnistäminen. Esim. perustulokokeiluun, työn murrokseen, kiertotalouteen ja kokeiluihin
Liittyen.

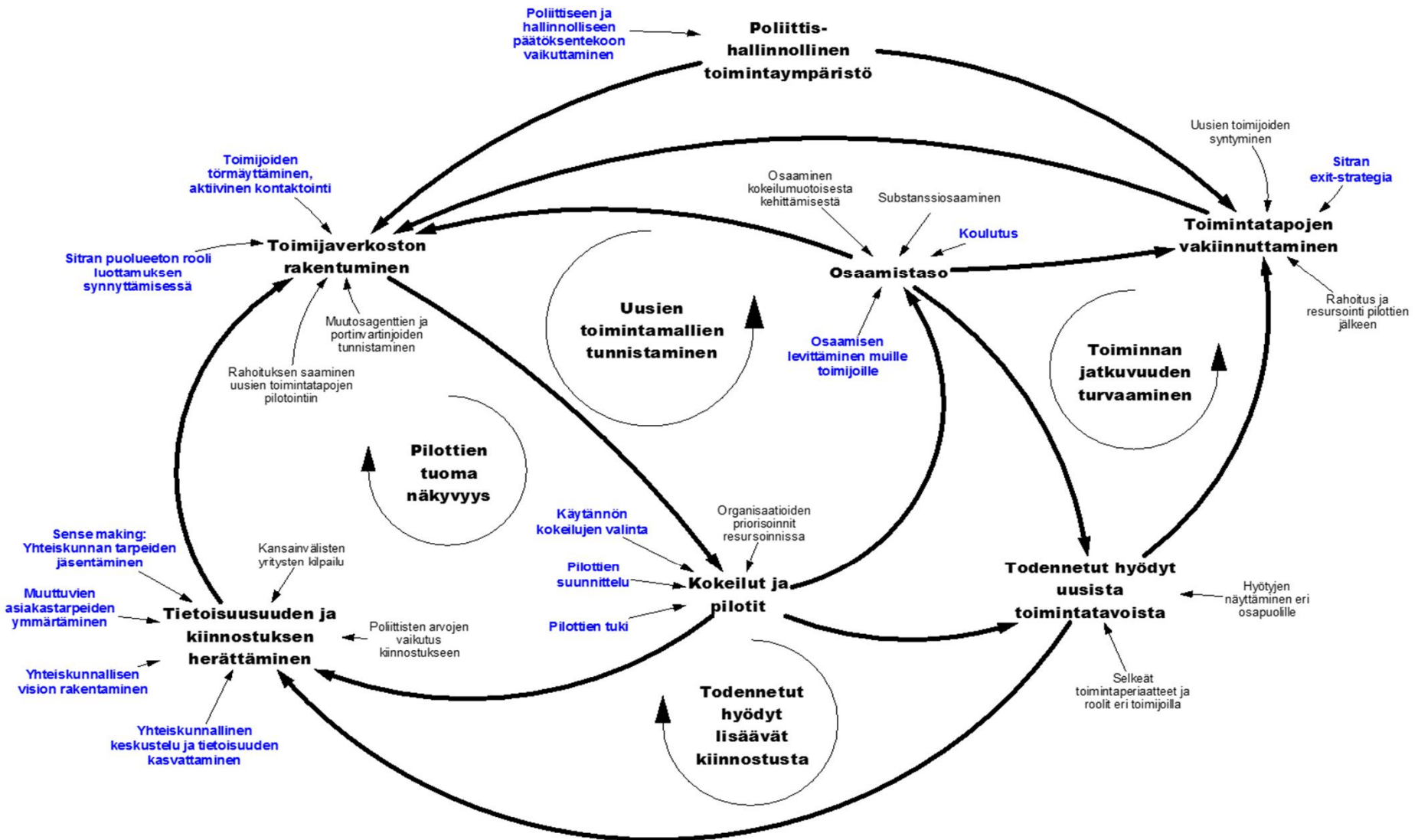
Tör m ä y t t ä m i n e n . E s i m . t e r v e y s t i e d o n j a k i e r t o t a l o u d e n e k o s y s t e e m i n k e h i t t ä m i n e n , k o k e i l u t j a h a a s t e k i l p a i l u t u s e i s s a a v a i n a l u e i s s a

Käytännön kokeilut ja pilotit. Esim. vaikuttavuusinvestoimisen kokeilut, perustulokokeilu, alueelliset resurssiviisauden kokeilut

Uusien toimintamallien vakiinnuttaminen. Esim. tulosperusteiset rahoitus sopimukset osana vaikuttavuusinvestoimista

Poliittisen ja hallinnollisen perustan rakentaminen muutoksille
Esim. hallitusohjelmiin vaikuttaminen perustuloon ja kiertotalouteen liittyen

Systeemimalli Sitran toiminnasta ja vaikutusmekanismeista

Sitran rooli systeemisten muutosten ja uudistusten edistämisessä

Sitran erityisenä yhteiskunnallisten haasteiden ratkaisemiseksi. ansiona on sen systeeminen lähestymistapa

Sitra on huomionut laajasti erilaiset järjestelmän toimijat ja vaikuttanut niihin monipuolisesti erilaisten mekanismien kautta.

Yhdessä eri mekanismit ovat edistäneet muutosten syntymistä, nopeutumista ja vahvistumista.

Sitra kykenee toimimaan systeemisesti ja nopeasti reagoiden tavalla, joka ei muille toimijoille mahdollista. Tämä on tärkeä osa Sitran ainutlaatuisuutta Suomessa.

**HYVÄÄ
HUOMISTA,
SUOMI!**

MINKÄLAINEN ARVIOINTI VOI EDISTÄÄ
ETENEMISTÄ
KOHTI KESTÄVÄÄ KEHITYSTÄ?

SUOSITUKSET KESTÄVÄN KEHITYKSEN TAVOITTEIDEN ARVIOINTIIN: MITKÄ OVAT ERITYISEN TÄRKEITÄ? PUUTTUUKO JOTAKIN OLENNAISTA?

1. Ymmärrys ja vakuuttuminen arvioinnin hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta kansallisten arviointikäytäntöjen suunnittelemisessa.
2. Makroindikaattorit eivät tuota tietoa politiikkojen kontribuutiosta tavoitteiden edistämiseen. Indikaattoreiden rinnalle tarvitaan arviointia. "More E in M&E".
3. Kvantitatiivisten indikaattoreita täydentämään tarvitaan laadullista metodologiaa.
4. Kansallisten arviointiprosessien organisointi vuoteen 2030, arvioitava mm. syy-seuraussuhteita ja vaikuttavuuslogiikkaa kompleksisessa ja keskinäisriippuvaisessa järjestelmässä sekä sidosryhmien rooleja ja vastuita.
5. Seuranta- ja arviointijärjestelmän rooli tavoitteiden edistymisen seurannassa tulisi kuvata.
6. Kestävän kehityksen tavoitteiden keskinäisriippuvuuksien huomioiminen ja synergioiden vahvistaminen. Kansallisessa arviointi- ja raportointijärjestelmässä tulisi yhdistää kansalliset ja paikalliset tasot.